

FATABUREN

Nordiska museets och Skansens årsbok

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK

1960

Handtaget på en hyvel, som tillhört en norsk bygdekonstnär, träsnidaren och målaren Iver Gundersen Övstrud, född i Numedal år 1711 och död på samma ort år 1775. Se sid. 290.

Redaktion:

GÖSTA BERG · SAM OWEN JANSSON

MARSHALL LAGERQUIST

Redaktör: Marshall Lagerquist

Omslagsbilden återger C. F. von Bredas porträtt av greve Gustaf Trolle-Bonde, målat i London 1794—95.
Tillhör greve Fredrik Ulf Bonde, Teleborg.
Se Brita Stjernswärds uppsats Från Gustaf Bondes
"grand tour" i denna årsbok.

Tryckt hos Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1960
Djuptrycksplanscher från Nordisk Rotogravyr

"TING KRING MÅLTIDEN"

av Marshall Lagerquist

Hantverksföreningens lotteri eller, som det numera sedan några år heter, Hantverkslotteriet i Stockholm kunde 1958 se tillbaka på en jämnt nittioårig tillvaro. Det var nämligen 1868 som lotteriet erhöll sin första koncession, och den första dragningen ägde rum året därpå. Alltifrån början har detta varulotteri väckt allmänhetens intresse genom goda vinstmöjligheter och inte minst genom vinsternas höga kvalitet i såväl konstnärligt som tekniskt avseende.

Då ett företag här i landet högtidlighåller ett anmärkningsvärt jubileum är det vanligt, att dess mångåriga leverantörer framför sina välgångsönskingar genom att uppvakta med blomsteruppsatser eller hyllningsadresser. Från företagets synpunkt är uppvaktningarna förvisso smickrande, men formerna betraktas väl som skäligen onyttiga; blommor är snabbt förgängliga, och adresserna finner efter kort tid en undängömd plats i arkivet.

Hantverkslotteriet hade i samband med sitt 90-årsjubileum förmånen att få mottaga utfästelser om gåvor från sina leverantörer — konsthantverkare och konstindustriella företag — av annat, mera värdebeständigt slag, nämligen representativa alster ur deras nutida produktion. Och icke nog härmed. Lotteriets organisatör och chef, arkitekt Robert Berghagen, skulle själv få utvälja gåvorna och bestämma deras omfattning. I sanning en sällsynt generositet.

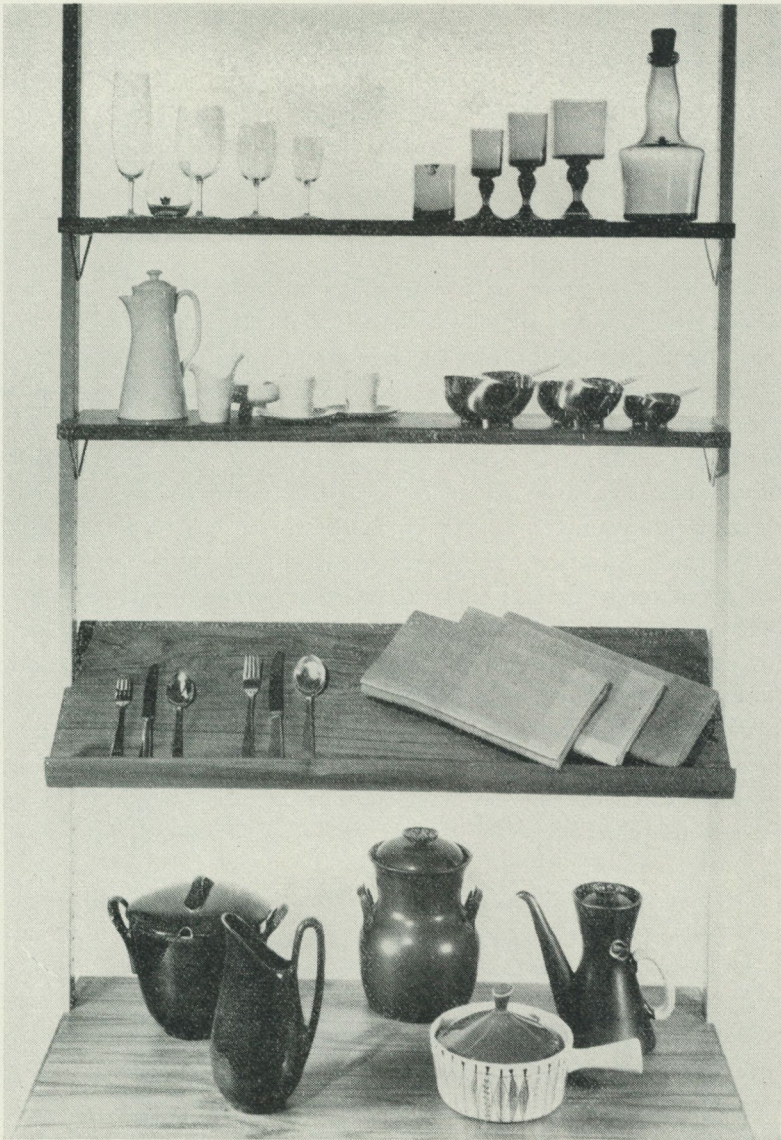
Urvalet resulterade i "Ting kring måltiden" och omfattade i dubbla exemplar glasserviser, matserviser och matbestick samt duktyg och hushållsgods, huvudsakligast från 1940- och 1950-talen. Antalet föremål uppgick till ej mindre än 608. Samlingen innehåller såväl enklare som mera lyxbetonat servisgods och presenterar som varande alltså jämt kurant ett avsevärt pekuniärt värde.

Då varken Hantverkslotteriet eller än mindre Stockhoms stads hantverksförening, som bedriver lotteriet, utövar museal verksamhet och således ej har möjligheter att permanent magasinera

eller utställa dessa ting kring måltiden, föreslog Hantverkslotteriet, att Nordiska museet i sin tur måtte mottaga gåvorna och införliva desamma med museets samlingar som ett bidrag till framtidens bild av vår tid.

För Nordiska museet var detta erbjudande synnerligen välkommet, och gåvan mottogs också med största tacksamhet. Den kompletterar nämligen på ett naturligt sätt museets betydande samling av äldre servisföremål och gör det möjligt för museet att föra fram till vår egen tid den permanenta utställningen "Mat och dryck". Mottagandet av gåvan måste sägas ligga helt i linje med museets aktuella principer för insamlingsarbetet, där det icke minst gäller att söka ge framtidens människor möjlighet att bilda sig en riktig och initierad uppfattning om tidigare, även närliggande generationers levnadsförhållanden. Ett uttryck för dessa museets strävanden utgör — för att anföra blott ett exempel — det vardagsrum från 1940-talets senare hälft, vilket tillsvidare avslutar den kronologiska serien av rumsinredningar i avdelningen för de högre ståndens kultur och som för övriga i sin helhet är en gåva av Stockholms stads hantverksförening i samband med dess 100-årsjubileum 1947. — Tingen kring måltiden utgör i hög grad det bräckligaste omkring oss. Glas och porslin i vardagsbruk torde i allmänhet knappast överleva ett hushåll annat än i enstaka, måhända defekta exemplar. Från den synpunkten är en betryggande museal förvaring av ett representativt och periodvis gjort urval av moderna servisföremål av glas och porslin en åtgärd, som eftervärlden säkerligen kommer att tacka oss för.

Följande konstindustriella företag och enskilda konsthantverkare har bidragit till Hantverkslotteriets gåvor, nämligen Gullaskruvs, Kosta och Orrefors glasbruk samt Strömbergshyttan, vidare Gefle porslinsfabrik, Gustavsbergs fabriker och Rörstrands porslinsfabriker. Matbestick i silver, alpacka och rostfritt har kommit från Atelier Borgila, Hovjuvelerare C. F. Carlman AB, Guldsmeds AB i Stockholm, Hovjuvelerare Hugo Strömdahl AB, AB Gense och ädelsmed Sigurd Persson. Duktyg, servetter och handdukar av linne har lämnats av Almedahl-Dalsjöfors AB, Holma-Helsinglands linspinneri & väveri AB och Oskarströms linnefabrik.

Ett urval av den till 608 föremål uppgående samlingen av nutida servisgods, vilken under namn av Ting kring måltiden överlämnats som gåva av Hantverkslotteriet i Stockholm.